

ЗНАЧЕННЯ І ЕФЕКТИВНОСТЬ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ

**Цюра І.О., аспірант,
Львівський національний аграрний університет**

Картоплярство – велика галузь сільськогосподарського виробництва, яка має важливе народногосподарське значення. У продовольчому балансі культура посідає друге місце після хліба, тому в народі її називають другим хлібом.

Вміст сухих речовин у картоплі становить 25 %, з яких 16 — 20 % припадає на крохмаль. З 1 га посівної площі культура забезпечує у 2,5 - 3 рази більший вихід сухих речовин, ніж пшениця, жито, ячмінь чи овес. Продукти переробки культури використовують у різних галузях промисловості і найбільше в харчовій, хімічній, текстильній, шкіряній та лакофарбовій. У поєднанні з іншими кормами картоплю широко використовують для годівлі практично всіх видів худоби і птиці. Вона - добрий попередник для багатьох сільськогосподарських культур, особливо зернових. Приріст урожаю зернових, які висівають після картоплі, становить 2 - 3 ц/га, що є результатом після дії внесених під картоплю органічних та мінеральних добрив.

За обсягом споживання та географічною поширеністю ця культура займає одне з провідних місць в Україні. За нормами харчування, залежно від зони, в середньому людині потрібно 110 - 120 кг картоплі в рік. В Україні її споживання складає 133 - 116 кг на душу населення.

Крім того, продукція картоплярства значною мірою використовується як фураж, а також як технічна сировина для виробництва крохмалю, спирту тощо. Виходячи з історичних, природно-кліматичних та економічних умов, формування ринку картоплі має специфічні особливості. Вони зумовлюються рядом факторів, зокрема ступенем розвитку матеріально-технічної бази і науково-технічного прогресу в галузі, організацією селекційно-насінницької роботи, а також розвитком переробної промисловості.

Картоплю в Україні вирощують усюди, але її розміщення на території України характеризується значною нерівномірністю. Найбільша питома вага її в структурі посівних площ на Поліссі, де вона займає 16— 20 %. Природні умови цієї зони найсприятливіші для розвитку картоплярства. Велика кількість картоплі звідси вивозиться в промислові центри Донецько-Придніпровського

економічного району.

При середній урожайності в Україні - 105 ц/га у Житомирській та Чернігівській областях одержано по 148 ц/га, а в Дніпропетровській, Донецькій — по 40 ц/га. В основному цим і пояснюються перевезення картоплі на значні відстані.

Значні площі картоплі розміщені в лісостеповій зоні, де питома вага її в структурі посівних площ становить близько 8 %. Тут картоплю в основному використовують для харчування населення та годівлі сільськогосподарських тварин, а незначну частину - як сировину для переробної промисловості. У степовій зоні питома вага картоплі в структурі посівних площ становить лише 1,5 %. Тут її виробництво не задовольняє навіть потреби місцевого населення, особливо міського, тому велика кількість бульб завозиться з Полісся.

На Львівщині, при потребі населення області - 313,7 тис. тонн картоплі, у 2010 році зібрано 1378,9 тис. тонн. Посівна площа культури становила 95,1 тис. га, в тому числі у сільськогосподарських підприємствах - 2,3 тис.га, господарствах населення - 92,8 тис. га. Основними виробниками картоплі в області є Кам'янка-Бузький, Сокальський, Жовківський та Яворівський райони. Урожайність по області становить 139 ц/га, у кількох районах області урожайність картоплі перевищує 170 ц/га: Бродівському, Кам'янка-Бузькому та Сокальському районам. У структурі посівних площ Львівщини на картоплю припадає 16,9 %.

Останніми роками у виробництві картоплі зростала роль приватного сектора, частка якого у 2010р. становила 99,2%. У 2010 р. в особистих селянських господарства накопали на 9,6 тис. тон більше картоплі, ніж у 2008 р. і на 33% більше ніж у 1990 р. На загальне збільшення валового збору картоплі вплинуло зростання урожайності з 143 ц/га (2010 р.) до 148 ц/га (2008 р.). Найвища середня урожайність картоплі в розрізі районів у 2010 р. була у особистих селянських господарствах таких районів: Кам'янка-Бузькому – 172 ц/га, Радехівському – 170 ц/га, а найнижча в районах: Сокальському та Турківському – 94 ц/га.

Якщо аналізувати виробництво продукції в середньому на одне господарство області, то бачимо, що впродовж останніх років даний показник має тенденцію до збільшення (рис.1.).

Рис. 1. Темпи зміни валового виробництва картоплі у Львівській області порівняно з 1990 р.,%

Взагалі, у вирощуванні картоплі спостерігаються такі закономірності: значні площі технічних сортів зосереджені в районах розміщення спиртової та крохмале-патокової промисловості, продовольчої - навколо великих міст і промислових центрів, кормової картоплі - переважно в районах розвинутого тваринництва, особливо свинарства. Виробництво картоплі концентрується у приміських зонах з метою кращого постачання міст та промислових центрів і скорочення витрат на її доставку споживачам. Така територія, як правило, знаходиться в межах відповідної області, але для Києва, Харкова та інших великих міст вона може бути розширена за рахунок інших областей.

У перспективі виробництво і заготівля картоплі повинні збільшуватися на основі переходу на інтенсивні технології вирощування, поліпшення якості бульб, а також скорочення втрат продукції при перевезенні з поля до споживача. При цьому попит населення на картоплю передбачається задовольняти в основному за рахунок вирощування її в районах споживання.

Література.

1. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства: підручник / В.І. Мацибора. - К.: Вища освіта, 2004.-415с.
- 2.Онищенко О., Юрчишин В. Про підприємницькі форми господарювання в аграрній сфері / О.Онищенко, В. Юрчишин // Економіка України. – 2002.- №4.- С. 50-60.
- 3.Організація виробництва в сільськогосподарських підприємствах. За ред. Соловйова М.Ф. Київ “Урожай” 2002 р. 208 с.
- 4.Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: кол. монографія. - К.: ІАЕ УААН, – 2002. - 732

Науковий керівник – к.е.н., доцент Андрушко М.І.